

Slovenski dom

Stev. 280

V Ljubljani, ponedeljek 11. decembra 1939

Leto IV

Finci v boju s sovjetsko premočjo in strupenimi plini

Finska vojska brani obalo, odbija napade v Kareliji in povzroča Sovjetom hude izgube. Rdeče tolpe uporabljajo klornitrin, plin za uničevanje mrčesa

Helsinki, 10. decembra. Reuter: Današnje uradno poročilo finskega vrhovnega poveljstva pravi: »Včeraj so sovjetske čete nadaljevale z napadi ob reki Taipale v Karelijski ožini. Vsi napadi so bili odbiti. Na morju ni bilo nobenih važnejših dogodkov. Sovražna letala so bombardirala vasi Laskela in Varisla ter otoka Valano in Mancu. Bombe niso povzročile nobene škode. Sovražna letala so streljala iz strojin na vas Sustamo. Tudi finska letala so izvedla ogledniške polete ter bombardirala sovražna taborišča. Finski protiletalski topovi so zbili tri sovražna letala.

Finska narodna banka je ustavila vse kredite za tuje trditve, ki imajo podružnice na Finskem. Severno od Ladoškega jezera se zbirajo močni sovjetski oddelki. Gre za tri nove armade. Četrta sovjetska armada pa se zbira v Karelijski ožini za velik napad na Fince.

Na bojišču pri Petsamu so sovjetska letala poskušala bombardirati rudnike, toda bila so odbita. Po vseh z bojišču, se obe stranki pripravljata za nove boje.

Ker se finske čete uspešno upirajo na vseh bojiščih, je drugi del vojne v Helsinku potekal v miru. Vest, ki prihaja iz krajev borb, zlasti pa iz utrdb v Kareliji, potrjujejo, da dokazujejo finske čete neprestano svoj trdovratni in zmerom zmogovit odpor proti napadom sovjetskih čet. Sovjetske čete vkljub številni nadmoči v letalstvu niso mogle prebiti prve črte rogov v Karelijski ožini. Toda branilci teh utrdb so bili žrtve strahovitega bombardiranja iz letal in bombardiranja topov od sovjetske strani. Na nekaterih krajih so sovjetske čete uporabljale granate, ki so bile napolnjene s strupenimi plini. Toda vsi napadi sovjetske pehote so bili odbiti ter je bilo pri tem uničenih mnogo tankov in oklopnih avtomobilov. Nič ni zmanega o izkrcavanju sovjetskih čet pri Viborgu. Na skrajnem severu trajajo še vedno boji okrog Petsama. Ogromna pokrajina, ki leži med jezerom Ladoga in ledenim morjem, je poprišče bojev finskih smučarskih patrol. Sovražni oddelki begajo po gozdovih, ki so pokriti s snegom, ter se sem pa tja spuščajo v pogubno borbo. Maloštevilne poti, po katerih napredujejo oddelki sovjetske vojske, so minirane in jih Finci rušijo, kadar je potrebno. V teh pokrajinah pošiljajo Sovjeti v borbo čete, ki so po rodu iz Osrednje Azije in so navajene mraza in pomanjkanja. Toda ti vojaki ne poznajo sodobne vojaške taktike ter niso navajeni na smucke. Zaradi tega in zaradi boljše oborožitve finske vojske jih Finci zmeraj premagajo.

Plin, ki so ga uporabljale sovjetske čete pri Salviu, severno od Ladoškega jezera, je klornitrin, ki ga v mirnem času uporabljajo za uničevanje etične in drugega mrčesa v zaprtih prostorih. Količina 2.000 miligramov na kubični meter uniči vsako življenje v eni minuti. Vojaki, katere je dosegel ta plin in ki so jih rešili od smrti, ne bodo mogli nikdar popolnoma ozdraviti. Pri včerajšnjem bombardiranju Hangoja po sovjetskih letalih so zaradi goste megle številne bombe padle v morje. Zdaj še ne vemo, kolikšno je število žrtev tega bombardiranja. Na Finskem prevladuje mraz, sneg se je nehal topiti, in to bo prav gotovo povzročilo, da bodo Sovjeti svoje napade povečali. Iz Moskve poročajo, da se sovjetske čete pripravljajo na uničenje raznovrstnih zaprek, ki so jih Finci postavili okrog Hangoja. Na bojiščih v Karelijski ožini je padel sin znamenitega slikarja Rakalela, ki je zlasti znan po svojih slikah in freskah, ki so posvečene finski narodni pesnitvi »Kalevala«.

Sovjetski radio pa ve poročati: Hvaležno prebivalstvo otoka Seiskari v Finskem zalivu je odprtil rok sprejel sovjetske čete, če snemo verovati tem trditvam sovjetskega radia. Takoj nato je prebivalstvo izvolilo krajevni svet. Ta sovjetska bajka pa je do zadnje črke izmišljena. Finci opozarjajo, da

še 15. oktobra letos na tem otoku ni bilo več kakor pet ljudi. To so bili pomorski stražniki, pri katerih je živel tudi čuvaj svetilnika. Vse ostalo prebivalstvo se je izselilo v notranjost Finske. Pa tudi tem petin prebivalcem se je posrečilo pobegeti iz otoka. Sovjeti so ta otok, preden so ga zavzeli, junsko in vztrajno bombardirali iz zraka in iz morja, šele nato so ga še »junsko« zavzeli, ko je bil popolnoma prazen in brez obrambe.

Moskva, 10. decembra. Reuter: Uradno poročilo sovjetskega vrhovnega poveljstva, ki obsega dogodki zadnjih dveh dni, je sestavljeno več ali manj v splošnih izrazih ter ne navaja nobenih dejanskih podatkov. Prav tako je očitno, da se v moskovskih in leningradskih listih ne pojavljajo več poročila službenih sovjetskih vojnihi dopisnikov. Namesto tega se pojavljajo članki, v katerih obtožujejo Fince, da se na umiku pred rdečimi

četami zatekajo k strašnemu pustošenju lastne zemlje, samo da bi otežili napredovanje rdečih. V teh poročilih trdijo med drugim, da Finci odganjajo v notranjost svoje države živino, uničujejo rezervo ljudske in živalske hrane ter požigajo vasi. V teh člankih pa zelo previdno pišejo o uvozu vojnega materiala v Finsko iz tujine, vendar pa sedaj iz teh člankov ni razbrati, da povzročata prevoz precej skrbi sovjetskemu vojnemu komisariatu. »Pravda« prinaša iz Londona vest, ki pravi, da niso popolnoma trdne vesti švedskega izvora, katere pravijo, da je Finska kupila v Angliji sto letal raznih tipov. Posamezni politični opazovalci poudarjajo, da je do nedavnega sovjetski tisk na te vesti odgovarjal z žolčnimi napadi na Anglijo, sedaj pa z velikimi naslovi piše, da se zanikujejo vesti o tej znatni angleški pošiljavi orožja na Finsko.

Nemški gospodarski minister govori o nemškem vojnem gospodarstvu

München, 10. decembra. o. Na tehnični visoki šoli v Münchenu je imel gospodarski minister Funk govor o nadmočnosti nemškega vojnega gospodarstva. V uvodu je Funk ugotovil, da je bil zaradi priprav za gospodarsko mobilizacijo prehod iz mirnodobnega gospodarstva v vojno gospodarstvo izveden po programu in brez velikih težav. Nasprotno pa tega prehoda sovražna država niso mogle izpeljati tako gladko ter povrača to še danes nered v njihovem gospodarstvu. Za Nemce predstavlja precejšnje zadovoljstvo dejstvo, ko vidijo tako pogosto obrekovana nacionalno socialistična načela za gospodarsko politiko, katere pa jim zaradi pomanjkanja avtoritete povzročajo čedalje več zmede. Nemčija krije svoje potrebe najvažnejših industrijskih surovin z lastnimi surovinami, v kolikor je to mogoče. Temelj za to je širiletni gospodarski načrt. Nasprotniki začenjajo sedaj uvidevati, da je položaj Nemčije drugačen, kakor je bil leta 1914 in zato zahtevajo in iščejo nova sredstva za uničenje Nemčije. Eno teh sredstev je razširitev blokade na nemški izvoz. An-

glija upa, da bo s tem uvrstila nevtralne države v svojo blokado. Toda Anglija ne more v nevtralnih državah nadomestiti škode zaradi blokade. Nemška gospodarska in zunanja politika sta že vsa leta usmerjeni tako, da naredita Nemčijo neodvisno od takega izvoza, ki ga je lahko onemogočili. Vsekakor je Nemčija že našla poti za svojo trgovino, katere Anglija ne more uničiti. Znani so naravni trgovski odnosi z jugovzhodom, prav tako pa je tukaj ogromna Rusija z neizmernimi zalogami surovin in z velikimi potrebami po izgotovljenem blagu. Ruska proizvodnja se lahko izredno poveča in mogoče je računati z vse bolj pomnoženo trgovino med obema državama. Dve načeli vodita nacionalno socialistično plačevanje vojne: izogniti se razvrednotenju denarja ter onemogočiti velike vojne dobičke. Težišče finansiranja je v davkih. Toda novi davki so ostali v meglah zmnostni. Štednja v vojni mora postati narodna dolžnost, hkratu pa je nujno nadzorstvo nad cenami.

Švedske priprave radi sovjetske nevarnosti

Stockholm, 10. dec. o. Zaradi nevarnosti, ki jo povzroča za Švedsko sovjetski naraščanje na Finsko, je švedska vlada izdala več važnih obrambnih ukrepov, katerim je namen, državo pripraviti na vsako morebitnost. Med drugim je bil imenovan vrhovni poveljnik švedske oborožene sile.

Novi vrhovni poveljnik švedske vojske, general Fernel je naslovil na vojsko naslednji oklic: »V sedanjih trenutkih se umikajo vse druge skrbi pred dolžnostjo, da je treba bdeči nad svobodo domovine in da ji je treba ohraniti pravico, da si sama izbira svoje usode. Vojaki! Varnost države sloni na vaši zvestobi in zavesti o vaših dolžnostih, na naši moči in na naši volji.«

Treba je pripomniti, da je bilo poveljstvo švedske vojske silo preosnovano lani, ko je bil ustanovljen glavni generalni štab narodne obrambe. Takrat je bilo določeno, da sme biti za primer vojne

ali pa vojne nevarnosti načelnik tega generalnega štaba imenovan za vrhovnega poveljnika vse švedske vojske sile.

Oblast generala Fernela je bila že lani razširjena. Sedaj je vrhovno poveljstvo popolnoma poenoteno, ker se ti ukrepi izdajajo v času vojne ali vojne nevarnosti, jih je treba imeti za znamenje zelo resnega mednarodnega položaja in nevarnosti, ki grozi Švedom od sovjetskega vdora na Finsko.

Stockholm, 10. decembra. o. Poročajo, da je bilo na zadnjih sejah skandinavskih zunanjih ministrov sklenjeno, da se bosta Norveška in Švedska vzdržali vsakega vmešavanja v finsko-sovjetski spor. Določeno je bilo, da ne bosta delali nobenih težav zasebni pobudi za podpiranje Finske kakor tudi ne glede prostovoljcev, izkazovanje podpore finskim beguncem in zbiranja prispevkov za finski Rdeči križ.

Zveza narodov proti sovjetski Rusiji

Angleški in francoski zastopniki zahtevajo, da je zaradi napada na Finsko treba obsoditi Nemčijo

Zeneva, 10. decembra. Argentinska vlada je obvestila ZN, da bo Argentina izstopila iz Zveze, če pri sedanjem zasedanju Sovjetska Rusija ne bo izključena iz ZN. Spomenico argentinske vlade bo tajništvo Zveze izročilo jutri argentinsko zastopstvo.

Pri državah, ki se udeležujejo sedanjega zasedanja ZN, so vidne tri skupine. Prvo skupino tvorijo ameriške nevtralne države, ki z Argentino na čelu odločno zahtevajo izključitev Sovjetske Rusije iz DN. V drugi skupini so tiste evropske nevtralne države, ki so v svojih izjavah toliko manj od-

ločne, kolikor bližje so Sovjetski Rusiji in Nemčiji. Tretjo skupino predstavljajo zavezniki s Francijo in Veliko Britanijo na čelu. Zavezniki bi bili pripravljeni pridružiti se vsakemu gibanju, čigar namen bi bila obsoda sovjetskega napada in povrh še izključitev Sovjetske Rusije iz ZN, če bi se Sovjetska Rusija upirala mirno poravnati s Finsko. Voditelji francoskega in britanskega zastopstva bodo poudarili, da je Nemčija glavni krivec za sedanje dogodke. Izključitev Sovjetske Rusije iz DN bi pomenilo za Finsko zgolj moralno zadostitev, ki pa ji v njenem junškem odporu ne bo pomenila dejanske pomoči. Finska zahteva dejansko pomoč. Bogve, če bodo ženevske države slišale njeno prošnjo. Poudarjajo, da je pred pol leta Sovjetska Rusija odklonila priznanje sklenjenja Češke in Moravske ter njeno uvrstitev v sestavi Nemčije, poudarjajoč, da predsednik Hacha ni imel pooblastila svojega naroda, da bi privolil v kaj takega in da svobodnega mnenja naroda ni moči zamenjati s podpisom ene ali dveh osebnosti. Zakaj potem Kuusinen za Rusijo danes predstavlja vse Fince, ki se med tem žilavo bore za neodvisnost in svojo svobodo tudi proti vladi, katero jim hoče vsiliti Moskva.

Lep obisk na razstavi nemške knjige v Belgradu

Belgrad, 10. dec. AA. Drugi dan razstave nemške knjige privablja nepregledne vrste obiskovalcev iz Belgrada in notranosti, ki z neverjetno pozornostjo ogledujejo posamezne oddelke razstave. Posebno ogledujejo dela, ki dokazujejo velike zveze med kulturo našega in nemškega ljudstva. Razstavljani so izvirni rokopisi Vuka Karadžića, njegova pisma Grimmu, Goetheju, Kopitarju in drugim. Dalje so tu nemške izdaje Prešerna in Preradovića ter staro slovensko sv. pismo iz dobe reformacije.

Vesti 11. decembra

O sedanjem zasedanju ZN veliko piše zlasti francoski in angleški tisk ter pravi, da je ta napad na Fince vse obsodbe vredne, da ga je pa zakrivila Nemčija, ki je dala Sovjetski Rusiji prostoro roke. Zato bi morala ZN prej obsoditi Nemčijo.

Izvoz iz Nemčije v Združene države je znašal letos oktobra 1.257.000 dolarjev, lani pa v istem času 7.269.000 dolarjev. Ameriškega blaga pa je šlo v Nemčijo letos oktobra za 40.000 dolarjev, lani oktobra pa za čez 10 milijonov dolarjev. Te številke kažejo, kakšno škodo povzroča nemškemu gospodarstvu angleška in francoska blokada.

Združene države bodo ustanovile novo pomorsko oblast v srednjemerijskih vodah, da preprečijo kak tuj napad na Panamski prekop. Do sedaj Amerika tod ni imela stalno večjih oddelkov bojnega brodomstva in ladjevja ter letalstva.

Zanimanje Italije za Balkan daje svetu najboljše poročilo, da bo na Balkanu ohranjen mir, pišejo nekateri švicarski listi.

Sovjetska vlada je pred napadom na Finsko zagotovila nemškemu poslanstvu v Moskvi, da Rusija ne misli z orožjem nastopiti proti Finski. Kakor vedno, tudi to pot boljše-viki niso držali besede — poročila londonski »Daily Telegraph«.

Do hudih pretepov je prišlo na zborovanju, ki so ga ameriški komunisti priredili v Washingtonu za 22-letnico boljševske Rusije. Komuniste so napadli njihovi nasprotniki, pri čemer je bilo več ljudi ranjenih.

Vojaška pogodba med Italijo in Nemčijo vsebuje tudi skrivno določilo, da Italija do konca leta 1942, ko bo zaprta svetovna razstava v Rimu, ni obvezana iti Nemčiji na pomoč z orožjem, vedo poročati nekateri francoski listi.

Finska vojska je tako izurjena in tako spretna, da znašajo doslej njene izgube samo 1% čet, ki sodelujejo pri bojih. Sovjeti so ujeli do sedaj samo 12 finskih vojakov, je izjavil dopisniku angleške agencije Reuter poveljnik finske vojske v trdnjavi Viborg. Gospodarska pogajanja med Švedsko in Nemčijo, ki so se ustavila sredi novembra, se bodo najbrž začela prihodnji teden v Berlinu.

Kraljica Marija in knežinja Olga na dobrodelni prireditvi

Belgrad, 10. dec. m. V oficirskem domu je bila danes popoldne razprodaja, ki jo je priredilo društvo »Srpska majka«. Popoldne je obiskala dom knežinja Olga in pripravila svojo mizo, ter je pregledala vse prodajne prostore sploh. Popoldne sta se pripeljali na dobrodelno razprodajo skupno Nj. Vel. kraljica Marija in Nj. Vis. knežinja Olga s hčerko princezo Elizabeto. Predsednica društva ga. Lazarevičeva je imela ob prihodu visokih gostov priložnostni govor in je kraljici Mariji in pa knežinji Olgi izročila lepa šopka cvetja. Gojence društva »Srpska majka« pa je izročil knežinji lepo punčko. Vojaška godba je zaigrala državno himno. Nato so servirali čaj, nakar sta se kraljica in knežinja dalj časa razgovarjali z dostojanstvenstvi, med katerimi so bili tudi ministri dr. Šutej, dr. Smoljan, inž. Bešlić ter več članov diplomatskega zbora.

Brzjavka predsednika senata dr. Antona Korošca ob blagoslovitvi kostnice

Ljubljana, 10. decembra. Predsednik senata g. dr. Anton Korošec se ni mogel osebno udeležiti današnje blagoslovitve kostnice žrtvam, ki so padle v svetovni vojni. Poslal pa je pripravljalnemu odboru naslednjo brzjavko:

»Svečanosti blagoslovitve kostnice se žal ne morem udeležiti. Slava vojnim žrtvam!« Dr. Korošec.

Skrivnostni morilec ob nemški meji ustreljen

Marihor, 10. decembra. Kakor je poročal že nedeljski »Slovenec«, je v petek med 5 in 7 popoldne neznanec ustrelil na jugoslovansko-nemški meji na odseku Ehrenhausen (Ernovž) in Spielfeld (Spilje) dva nemška uradnika v presledkih ter se mu je vselej posrečilo pobegeti in se skriti pred zasledovalci. Neznani morilec je taval celih 36 ur po nemško-jugoslovanski meji in se skrival, dokler ni v nedeljo okoli 4 zjutraj naletel ponovno na nemškega finančnega stražnika ter ga hudo ranil. Nemške oblasti so takoj zatem neprestopno zaprle mejo, tako da je na vsakih 50 korakov bil postavljen vsaj en nemški vojak ali obmejni stražnik. Okoli poldneva je patrula naletela na neznanca, ki je spet začel streljati nanjo. Nemška patrula je prav tako odgovorila z ognjem na neznanca, ki je bil v družbi 20-letnega dekleta, ter ga smrtno ranila, spremljevalko pa aretirala.

Nemške oblasti ne dajejo o vzrokih in nagibih za ta zločin nobenih podrobnosti. Domneva, da gre za politično ozadje in da so iz teh nagibov pripetili razburilivi dogodki na jugoslovansko-nemški meji. Zločin, ki ga je neznanec izvršil davi, se je pripetil na cesti med Ehrenhausen in Plačem, kjer je bil storilec danes tudi ustreljen.

Naročajte Slovenski dom!

Sabotaža pri romunskih petrolejskih vrelcih

Bukarešta, 10. decembra. b. Zaradi čedalje večje sabotaže pri petrolejskih vrelcih so oblasti izdale celo vrsto ukrepov. Pri petrolejskih vrelcih v Ploestiju so postavili močno vojaško stražo. — Oblasti so posvetile svojo pozornost tudi temu, da je treba povečati sredstva, s katerimi bi bilo mogoče popolnoma zadušiti sabotažo, da bi se na ta način omogočil prevoz petrolejskih proizvodov z ladjami po Donavi.

Nova ureditev naše zunanje trgovine

Urejeno bo redno ravnanje, ki bo prevzelo posle dosedanjih ustanov

Belgrad, 10. dec. m. Trgovinski minister je pripravil načrt uredbe o ustanovitvi ravnateljstva za zunanjo trgovino. To ravnateljstvo bo ustanovljeno pri trgovinskem ministru ter bo spadalo v njegovo področje dosedanjih odelov v trgovinskem ministru za zunanjo trgovino in trgovinske sporazume ter Zavod za pospeševanje zunanje trgovine. Ravnateljstvo bo v sporazumu s finančnim ministrom vodilo carinsko politiko, z Narodno banko bo sodelovalo pri urejanju plačilnega prometa s tujino, z zunanjim ministrom pri trgovinskih pogajanjih in trgovinskih sporazumih, s prometnim ministrom glede ureditve trgovinske pomorske politike in železniških tarif, nadalje bo opravljalo gospodarsko informativno in sploh vsi mobilizacijske službe. Ustanovil se bo poseben svet, ki bo posvetovalni organ trgovinskega ministra. V ta svet bodo prišli pomočniki trgovinskega, vojnega, finančnega, zunanega in prometnega ministra, po en zastopnik kmetijskega in gozdnega ministristva, dva zastopnika banovine Hrvatske in ravnatelj tega ravnateljstva. Poleg rednih sej bodo najmanj enkrat mesečno razpravljali

o vseh perečih gospodarskih vprašanjih z zastopniki industrijskih, trgovinskih in kmetijskih zborov. Glavno zadružno zvezo in Gospodarsko slogo. Ravnateljstvo zunanje trgovine bo imelo tri oddelke, in to oddelek za trgovinske sporazume, oddelek za izvozno in oddelek za uvozno trgovino. Za izvajanje teh načrtov bodo ustanovljene tudi posebne poslovne centrale. Med drugim bo taka centrala postal sedanjí Prizad. Posle Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine bodo prenesli na centralo za izvoz živine.

Trgovinski minister je nadalje pripravil načrt uredbe o nadzorstvu zunanje trgovine. Osnutek uredbe določa, da bo lahko trgovinski minister na podlagi pooblastil v posebnih uredbah, ki bodo izdane sporazumno s finančnim ministrom, nadzoroval uvoz odnosno izvoz posameznih vrst blaga. Blago, ki bo za uvoz odnosno izvoz, se bo moglo uvažati oziroma izvažati samo na podlagi posebnih uvoznih oziroma izvoznih potrdil, ki jih bo izdajalo ravnateljstvo za zunanjo trgovino v trgovinskem ministru.

Od tu in tam

Delavska organizacija Jugorasa je poslala kraljevskemu namestniku, vsem ministrom in predsedniku senata dr. Korošcu spomenico, v kateri se zavzema za to, da bi tudi delavski stan dobil odgovarjajoče število svojih predstavnikov v senatu in narodni skupščini. Spomenica pravi, da živi od ročnega dela približno milijon ljudi v naši državi, pa vendar so čisto delavski poslanci ali senatorji silno redki. Razmerje postane tem bolj očitno, če se upoštevajo, da preživljajo vsi delavci okrog 4 milijone družinskih članov. Drugi razumski poklici so neprimerno boljše zastopani, zlasti pa odvetniki in zdravniki, katerih v vseh predstavniških krogih. Brez ozira na to dejstvo zahteva Jugorasa za delavstvo toliko zastopnikov, kolikor mu jih na število gre. Tako na primer zahteva Jugorasa pet senatorskih mest med imenovanimi senatorji.

Do hudega spora je prišlo med krajevnimi organizacijama HSS in SDS v Oseku. Banska oblast je postavila za mestnega poverjenika pristaja HSS, ki je začel takoj po nastopu svoje službe temeljito čistiti med mestnim uslužbenstvom. Postavil je na čelo veliko število uradnikov, med njimi pa v prvi vrsti pristaja SDS. Organizacija SDS stranke se je oglasila in zahtevala od HSS, da ukori poverjenika, da ne bo več metal iz služb njenih pristajev. Kljub tem protestom pa se je nadaljevalo tako, kakor je bilo v teku prej. Ko ni prav nič več zalego, je SDS sklenila prekiniti vse stike s krajevnim skupnim HSS za toliko časa, dokler poverjenik mestne občine ne bo spraval svojega delovanja v sklad s »intencijami sporazuma«.

O položaju, katerega sme imeti sokolska organizacija na Hrvaškem, je napisal »Hrvatski dnevnik« sledeče: »Kar se tiče telesne vzgoje, je tu najvažnejše vprašanje Sokola, ki uživa lahko na Hrvaškem popolno svobodo delovanja, toda samo v takem obsegu, kakor vsa tako imenovana viteška društva, to se pravi, da ne more uživati monopolnega položaja in ne more biti državna ali poldržavna organizacija. Sokol mora imeti isti položaj, kakršnega je imel pred 6. januarjem 1929, torej mora biti čisto svobodna organizacija, ki bo organizirana na demokratičnih načelih.« Tako stališče je veliko bolj dostojno in primerno v primeri s položajem, ki si ga je Sokol deset let priuščil po vsej državi. Nič ne bo škodovalo, ko bo zapustil tudi v Sloveniji Sokol svoje privilegirane postojanke kot predstraža diktatorskih režimov.

Ze drugo leto deluje z velikim uspehom združena šola v Belgradu. Organizirala jo je po vzoru slovenske zadrudne šole Glavna zadrudna zveza. V letošnjem letniku je 45 učencev, katerih najmlajši je star 13 let, najstarejši pa 36. Med učenci so zastopani kraji iz vseh banovin razen iz Slovenije, kjer obstoja ta šola še izpred svetovne vojne. Glavna zadrudna zveza pravi, da so se laniški obiskovalci zadrudne šole lepo obnesli in da z uspehom delujejo za razširjenje zadrudništva v državi.

Spet novo pilotsko šolo je odprl Aeroklub v Jagodini v Severni Srbiji. Vanjo je bilo sprejetih 30 mladenčev, ki so pokazali veselje za pilotski poklic. Tako se vzgaja sicer kasno, vendar pa se ne prekasno množica pilotov, ki jih bo naša država potrebovala ob času, ko se bo za to pokazala potreba. Jagodinski občinski odbor je za to priložil sklic celotnega občinskega sveta, na kateri so vsi odborniki izražali svoje veselje, da se je šola ustanovila v njihovem kraju. Šola vzdržuje Aeroklub.

Za 249 milijonov dinarjev je bilo v državni blagajni v prvih sedmih mesecih več dohodkov kakor pa izdatkov. Dohodkov je bilo v oktobru 1004,8 milijona dinarjev, kar pa je za 74,1 milijona dinarjev manj kakor pa je predvideval proračun. Izdatki pa so bili večji, ker so znašali 1058,2 milijonov dinarjev. Vsega skupaj je bilo v sedmih mesecih dohodkov za 6992,6 milijonov, kar pomeni, da je bilo dohodkov za 559,8 milijonov manj kakor pa je predvideval proračun. Izdatkov je bilo v tem času 6743,6 milijonov in sicer za 809 milijonov dinarjev manj, kakor je bilo predvidenih v proračunu. Tako je bilo v prvih sedmih mesecih preračuna za 249 milijonov dohodkov več kakor izdatkov.

Celo s soljo so se začeli zalagati zbegani potrošniki, katere je zbegalo govorjenje o spekulacijah, da bo v naši državi zmanjkalo soli. Uprava državnih monopolov je celo ugotovila, da so si nekatere družine nabavile kar po več kakor sto kilogramov soli, kar jim bo potem zadostovalo za celih pet ali več let. Zaradi tega je uprava državnih monopolov izdala pomirjujoče obvestilo za javnost, da so vesti o pomanjkanju soli popolnoma neresnične in da je v vseh monopolističnih skladiščih v državi soli več kot preveč in se ni absolutno bati pomanjkanja. Prav tako se ne bo sol podražila, ker ni nobene potrebe za to.

Ne navadno šalo si je dovolila narava pri neki ženski iz okolice Prilepa v Južni Srbiji. V tamkajšnji bolnišnici se je namreč prijavila ženska, ki je sramežljivo pripovedovala, da ima na glavi rog. Odvečala je ruto in zdravnik je res ugotovil, da je ženska na temenu zrastle pravi rog, ki je bil dolg kakih šest centimetrov. Pred poldrugim letom je žena zapazila, da ji raste čuden izrastek na glavi. Bolelo jo ni, pač pa jo je srbelo in se je zato pogostokrat česala. Zdravnik je izvršil malo operacijo in rog odstranil. Rog je bil iz enake rovine kakor so rogovi pri živini.

Pred štirinajstimi dnevi je neka angleška torpedovka zajela blizu Grčije jugoslovansko ladjo »Lovčica«, katere je prevzela tovor orehov, lesnikov, mandarin in fig. Torpedovka je odpeljala »Lovčica« na Malto, kjer je morala ladja čakati štirinajst dni, da so jo Angleži preiskali. Pol tovara je bilo zaplenjenega, namreč lesniki in mandarine, ki so bile namenjene za neko tovarno zokolade v Švici. Angleži so tovor sicer zaplenili, toda obenem so plačali odgovarjajočo odškodnino. Jugoslovanska ladja je nato spet odpeljala proti jugoslovanskemu pristanišču. Ves čas, kar so se naši mornarji mudili na Malto, so z njo Angleži zelo vljudno ravnali.

Morila svojega moža je ubila vdova Tana Boranijašević iz vasi Drževičev pri Prijepolju. Mladoletni Suljo Alispahić se je dejansko lotil dveh sester Zarka Boranijaševića. Zarko jima je priskočil na pomoč, toda Suljo ga je z nožem obdelal, da je nesrečnik ranam podlegel. Suljo je bil potem obsojen na pet let ječe. Ker se je pa v ječi dobro vedel, so ga izpustili po treh letih. Čim se je vrnil domov, je začel laziti za vdovo Tajo. Zeta na ga je zavračala, ker mu ni mogla odpustiti, da ji je ubil moža in vrzel v siromaštvo njo in tri male otroke. Suljo pa jo je zalezaval še naprej. Ko se je pa nekega dne ojunčil in ji začel nuditi svojo roko, je vdova potegnila samokres in Suljo ustrelila. Sodišče jo je za ta zločin obsodilo na eno leto dni ječe.

Mestni župan dr. Adlešič je sklical konferenco županov avtonomnih mest, na kateri bodo razpravljali

o pobijanju draginje in zaščiti prebivalstva

Zaradi draginje po naših mestih in zaradi nabave rezervne hrane, zaradi naprave zakonitih predpazov iz zraka in sploh zaradi vseh vprašanj zaščite prebivalstva v vojni je ljubljanski župan dr. Juro Adlešič kot predsednik slovenske sekcije Zveze mest kraljevine Jugoslavije sklical župane avtonomnih mest na konferenco v Celje, ki bo v torek 12. t. m. Župani in referenti se bodo posvetovali prav o vseh vprašanih zaradi skupnega nastopa, da bo delo čim uspešnejše in seveda tudi o enotnem postopanju, da bodo zlasti ukrepi proti draginji čim najbolj učinkoviti. Pri tem pa moramo takoj omeniti, da so očitki javnosti, zakaj v Ljubljani in po drugih naših mestih protidraginjski odbori ne popisujejo trgovskih zalog, kakor na Hrvaškem, popolnoma neupravičeni, ker se banovina Hrvatska ravna že po stari uredbi iz 1922, za vse banovine pa velja nova uredba, ki protidraginjskim odborom ne daje te pravice, a dodatna uredba o tem še ni izšla. Kar se pa Ljubljane tiče, smo tudi iz dnevnikov in poučeni, da ljubljanski protidraginjski odbor zbira gradivo in išče pota, kako bi najbolj učinkovito nastopili proti brezvestnim spekulantom in verižnikom in kako bi prišli do čim cenejše prehrane. Policija je tudi že mnogo prijavila sodišču. Iz vsej javnosti razumljivih razlogov pa mora

protidraginjski odbor poslovati z največjo obzirnostjo in čim najbolj taktično in tiho, da zaradi nekaterih posameznih grešnikov ne spravi vsega ljubljanskega trgovstva na slab glas. Tudi ljubljanska javnost se že zaveda, da si je občinstvo marsikatero predmete podražilo samo, ko je objavljalo svoje pritožbe z visokimi cenami v listih in so se nato producenti seveda držali teh visokih cen. Predvsem je ljubljanski odbor za pobijanje draginje zahteval, naj se nujno izda uredba o kontroli cen življenjskim potrebščinam, ki jo naznanja čl. 9. uredbi za pobijanje draginje in brezvestne spekulacije. Razen tega se bodo pa župani posvetovali tudi o ureditvi cen na trgih, o zahtevi omejitve izvoza onih predmetov, ki primanjkujejo na domačem trgu, o olajšavah pri dobavi deviz, potrebnih pri uvozu, o posredovanju Prizada in direktije za prehrano, o kartelih in veleproducentih, zlasti pa seveda tudi o verižništvu in o posledicah draginje. Z nemirnimi časi so mestne občine dobile nešteto novih nalog in glavna vsebina celjskih razgovorov bo pač iskanje potov, kako bi slovenske mestne občine čim najbolj zaščitile svoje davkoplačevalce pred še težjimi bremenji, vse prebivalstvo pa obvarovale pred hudimi posledicami vojne.

»N' mav čez izaro«

»Mlademu Korotanu« na pot

Koroška mladina je z lanskim letom dobila svoj mladinski list »Mladi Korotan«, ki si je že po prvem letu osvojil marsikatero mlado srce in v njem vzbudil spoštovanje in ljubezen do lastne materinske. Zadnji »Kor. Slovenec« posveča mladinskemu listu nekaj iskreno občutenih misli, iz katerih posemamo:

»Za drugič je v drugem letu svojega izhajanja potrkal na vrata slovenskih domov naš prijatelj »Mladi Korotan«. Rad bi se vselil v vse slovenske družine, drugoval bi malčkom in bil dober pomočnik njihovim staršem pri vzgoji otrok v zavedne Slovence in dobre člane človečanske družbe. Prvič je potrkal narahlo, da so ga čuli najboljši in največješi. Tem je njegovo prijateljstvo že dragoceno in dobrodošlo. Da ga čujejo še drugi s slabšim sluhom in posluhom, naj ga drugič najavimo glasnejše.

Najprej staršem, velikim bratom in sestram, telkam in babicam: Posredujte svojim malim lepo slovensko materinsčino! Urite in vezbajte naše malčke v blagoljubni slovenski govorici! Z materino besedo jim posredujte zaklad, brez katerega ostanje sirote, vredne pomilovanja in uemiljenja. Z besedo jim posredujte veličastnost nadnarave, krasoto narave, skrivnost naroda in družine, z besedo tešite veliko hrepenenje mladih src po lepem in plemenitem, dobrem in resničnem. Z materino besedo jim nudite bogastvo davnih prednikov, z njo jih povežite v zlato verigo slovenskih rodov. Uk v materinsčini je najlepši kos vzgoje otrok in otroškega značaja in pogoj otrokovega epštovanja.

Iz Gorice, s Krasa in iz Trsta

Tudi Jugoslavija ima škodo, če Trst zamre

Ze v zadnji naši ponedeljkovi številki smo poročali o velikih skrbih, ki so se polastile tržaških gospodarskih krogov zaradi tega, ker je v tem pristanišču vedno manj prometa, to pa zaradi sedanje evropske vojne in predvsem zaradi zadnjega sklepa Velike Britanije in Francije, da zaprejo ves nemški izvoz, torej tudi izvoz preko Trsta. O razdelitvi železniškega prometa med Trstom in Hamburgom pa so v začetku decembra razpravljali na tarifiški konferenci v Zagrebu.

Istac o tej konferenci med drugim piše: »Navzočnih je bilo 32 delegatov, in sicer iz Nemčije, Italije, Madžarske, Češkomoravskega protektorata, Slovaške in štirje zastopniki jugoslovanskih državnih železnic. Ta konferenca je bila prav za prav ena izmed rednih konferenc kot se vršijo vsako leto in nima nobene zveze z vojno. Delegati so samo razpravljali o razdelitvi prometa med severom in jugom (Hamburgom in Trstom). Konferenca pa je bila vsekakor potrebna, ker so se v zadnjem letu znatno spremenile meje v Srednji Evropi in to na ozemlju interesnih sfer obeh luk. Zaradi političnih mej se je spremenilo tudi interesno ozemlje obeh luk in njuna gravitacijska območja. Zaradi novih razmer je bilo treba spremeniti tudi tarifični sistem. O konferenci ni bilo izdano nobeno uradno poročilo in so podrobnosti ostale na ta način javnosti neznanne. Delegati so je izjavili, da so bile samo strokovne razprave o uravnavi prometa v smeri severnih oziroma južnih luk z ozirom na današnje ozemeljske spremembe v Srednji Evropi. Med drugim so izjavili, da bo tranzitni promet proti Trstu preko jugoslovanskega ozemlja ostal približno isti. Izjavili so samo, da je bila zaenkrat dosežena le začasna rešitev tega vprašanja, kar je umevno zaradi vojnega stanja v Evropi. Tako je zaenkrat ostala meja med obema tekmečema — Trstom in Hamburgom — nedoločena. Jugoslavija je pri tem vprašanju precej zainteresirana. S tranzitnim prometom preko njenega ozemlja ima na leto 100—150 milj. din dohodkov. Zaradi tega so jugoslovanski zastopniki zagovarjali interese tržaškega pristanišča.«

Pod Trstom v zemlji — petrolej

Po Trstu in okolici se je te dni hitro raznesla novica, da je nek tržaški glasbenik nedaleč od svojega stanovanja naletel na čuden studenec, namreč na vodo, ki ima v sebi baje prav precej petroleja. Razumljivo je, da je to novo odkritje v sedanjih časih, ko tako primanjkuje petroleja in temu podobnega goriva, vzbudilo veliko zanimanje tudi pri gospodarskih krogih, ki se z zemeljskim bogastvom ukvarjajo. Na rudarskem uradu v Trstu bi bili gotovo prepričani, da je to čisto novo odkritje petroleja, če ne bi bil dotični glasbenik sam prišel na ta urad in prijavil to svojo najdbo. Svet so začeli na onem kraju takoj raziskovati.

Veter zanaša propagando

Niso bili malo presenečeni naši Tolmenci in bližnji okoličani, ko so lepega dne zadnjič začeli padati z neba angleški propagandni letaki, ki so bili očitno namenjeni Nemčiji. Pisani so namreč v protihitlerjevskem duhu in v nemščini. Ljudje so nekaj časa ugrabili, odkod naj bi bila ta podobna mana, naazdnje pa so se zedinili v tem,

Krojaški pomočniki na delu za zvišanje plač

Ljubljana, 10. dec.

Zaradi vedno večje draginje in že itak nizkih kolektivnih pogodb v oblačilni stroki je na pobudo svojih članov sklicalo Osrednje društvo oblačilnih delavcev za Slovenijo, podružnica v Ljubljani, zborovanje vseh krojaških pomočnikov, šivilj in modistinj (svojih članov in članic) dne 29. novembra t. l.

Soglasni sklep članstva je bil, da se plače po kolektivnih pogodbah in nad njimi za vse trdke enako dvignejo za 25 odstotkov, ter se ta povešek za vse veljavno potrdi. Za šivilje in modistinje, ker iste nimajo kolektivnih pogodb, pač pa se njihove plače nanašajo na uredbo o najmanjših mezdah, je bil predlog, da se dvignejo njihove plače za 25 odstotkov nad mezdo minimalne uredbe in nad plače, ki so že nad mezdo po minimalni uredbi.

Radio

Program Radio Ljubljana

Ponedeljek, 11. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Zakaj veseli bi ne peli (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 12 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radij, orkestra — 14 Poročila — 16 Zdravstvo mladostne dobe: Zdravo spolno življenje (dr. A. Breclj) — 16.30 Messenger: Dva goloba, suita (plošče) — 16.40 Blaž Potokar (ob 140 letnici rojstva, msgr. Vik. Stek) — 19 Napovedi in poročila — 19.30 Nac. ura: Zveza Slovenije z morjem (V. Pirnat, Ljublj.) — 19.40 Objave — 19.50 Več manir — brez zamere (Fr. Govkar) — 20 Mojstri harmonike (plošče) — 20.30 Koncert Radij, orkestra. Solist prof. O. Sedlbauer (violoncelo), dirig. D. M. Siljanec — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Citraški dueti (V. Skok in A. Kosl).

Torek, 12. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Solaka ura: Smuk čez grič. Smučarsko kramljanje (J. Sacherl) — 12 Po daljnih deželah (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Koncert Radij, orkestra — 14 Poročila — 16 Veseli zvoki. Poje deliški zbor »Vigred«, igrna Radij, orkestra, dirig. D. M. Siljanec — 18.40 Čudenost stvarstva (Fr. Terzaglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Življenje v starih kolonijah na Balkanu (Bgd) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Iz starih operet (plošče) — 20.30 Scribe: Kozarec vode, komedija (Člani Narod. gledališča v Ljubljani) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V odhli (Radij. orkester).

Drugi programi

Ponedeljek, 11. dec.: Belgrad: 19.40 Gdč. Krže poje slovenske narodne, 20.10 Molnarov »Namišljeni bolnik«, 21.50 Verdijev godalni kvartet — Zagreb: 20 Cel. 20.30 Josefovičeve skladbe, 21.15 Laska glasba, 21.30 Mandoline — Bratislava: 20 Materlnikova igrna »Nonna Vanna« — Sofia: 20 Simfonični orkester — Bero-münster: 19.30 Orkestralni koncert — Budimpešta: 21.10 Violončelo — Bukarešta: 20 Berlozovo »Faust«, 21.30 pogubljen: Stockholm-Hörby: 22.15 Simfonični koncert na besedilo Roldandovega romana »Jean Chri-stophe« — Rim-Milan: 17.15 Violončelo, 21. Simfonični koncert — Trst-Bar: 21. Igra, 22.30 Pianino — Florenca: 21.15 Moderna glasba — London: 19.40 Klavir, 21 Orkester in solisti — Oslo: 21.30 Violina — Sottens: 20 Spevoigra, 21 Izseljenska oddaja.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:
Ponedeljek, 11. dec.: »George Dandine« — Red A.
Torek, 12. dec.: Zaprto.
Sreda, 13. dec.: »Antigonac« Red B.
Četrtek, 14. dec.: »Številka 72«. Izven. Izredno znižane cene od 16 din navzdol.
Petek, 15. dec. ob 15: »Striček Vanja«. Di-jaska predstava. Globoko znižane cene od 16 din navzdol.

Opera — Začetek ob 20:

Ponedeljek, 11. dec.: Zaprto.
Torek, 12. dec.: Zaprto.
Sreda, 13. dec.: »Sabska kraljica«. Red Sreda. Gostuje Josip Gostič.

Obvestila

Ruska Matica. Ruska Matica naznanja, da se za 11. december t. l. v prostorih francoskega inštituta določena proslava 125-letnice rojstva ruskega pesnika M. Lermontova preloži na poznejši čas.

Teden vzgojnih večerov za starše priredi ljubljansko Pedagoško društvo na Državni lj. šoli na Prulah od 11. do 16. t. m. Vsak večer bodo ob 8 na tej šoli predavanja. Sporednega tedna je naslednji: Ponedeljek, 11. dec.: dr. Šimenčeva: »Skrb za telesno vzgojo otrok.« Torek, 12. dec.: A. Černejeva: »Vzgojne napake.« Sreda: R. Koblica: »Vzgojno sodelovanje družine in šole.« Četrtek: dr. Gogala: »Spolna vzgoja.« Petek: prof. Čopič: »Narodnostna in državljanska vzgoja.« Sobota: M. Zor: »Vzgoja za družbo.« Vstop k vsem predavanjem je prost. Vabimo vse starše, da se udeležujejo večerov v čim večjem številu.

Prvi letošnji sešestanek staršev Poskusne šole za Bežigradom bo danes ob 8 zvečer v šolski telodavnici. Predavala bo naša znana mladinska pesnica in pisateljica ga. Anica Černejeva »O pomenu čitanja in knjige za razvoj otroka.« Vabimo vse starše, da se predavanja v čim večjem številu deleže. Predavanje je namenjeno vsem staršem, ne samo onim, ki so člani društva »Šola in dom«. Vstopnine ni.

STOLNI KAPITELJ LJUBLJANSKI dostojno naznanja, da je njegov član, gospod

Jožef Šiška

stolni kanonik ad baculum, konzistorialni svetnik, zlatomašnik, odl. z redom sv. Save IV. r., itd.

danes, 10. decembra ob polni dveh, po prejemu zakramenta sv. maziljenja, v Gosposdu zaspal.

Truplo blagega pokojnika bo v ponedeljek, 11. decembra ob 16, blagoslovljeno v stolnici sv. Nikolaja, od koder se bo vršil pogreb na pokopališče pri Sv. Križu.

Slovesna zadušnica z malimi biljami bo v torek, 12. dec. ob 8 v stolnici. Naj počiva v miru!

V Ljubljani, dne 10. decembra 1939

Tri prazne francoske komedije

V naši drami je že leta in leta zakoreninjena tale slaba navada: kakor hitro začenja sezona mnogo obetati, umetniški uspehi upravičeno vzpodbujati igralce in ustvarjati med občinstvom dober sloves, ki vabi gledalce, se gledališka uprava potrdi, da postavi na repertoar delo, ki na mah poruši doseženo in pokvari dotedanji lepi dojem. Tako dobimo v eni sezoni kakšnega surovega »Moliereja«, kake prostaške »Svedrovce«, kako nemogočo »Dobrudžo« — no, in letos pa »Tri komedije« (»Boubouroche«, »Stalni gost«, »Priljudni komisar«), ki jih je napisal Georges Courteline.

Zastoj so duhovite »šlembe« in besedna ornamentika, ki skuša v »Gledališkem listu« gledalcem približati avtorja in njegovo tvornost. — Kdor je gledal snočno premiero »Treh komedij«, se je sicer lahko nasmeljal tu pa tam odkrito srčno in neprisiljeno — pa ne mojstrstvu Courteline, ampak znanju naših igralcev, ki so iz »ništrca« napravili vsaj nekaj krepkega po slogu, približno tako sprejemljivega kakor so Nestrojeve burke. Nalogo in vloge, ki so jih dobili, so rešili pošteno, dobro kolikor so le mogli — in to kljub temu, da je bil ansambl — kakor smo izvedeli iz najožjih gledaliških krogov — domala ves proti izvedbi teh puhlih komedij.

V zvezi s Courtelinom neki govorijo celo o velikanih kakor je Moliere! Cudo božji! Velikega komediografa primerjati s tem malim »duhovničarjem«, ki prav za prav sam ne ve, kaj hoče, z možem, ki si zastavlja naloge, ob katerih se na sredi dela zave sam, da jim ne bo kos.

V »Boubourocheju«, ki moralno ni neoporečen, pa je vendar vsaj konstruiran še kolikor toliko prirodno, je skrajša Courteline poskušal (v I. dejanju) narisati možaka, dobrodušnega, radodarnega in prav gotovo plemenitega, dasi omejenega; neke vrste simpatičen »božji bedak« se zdi gledalcu. Pa kakor bi se bil zavedel, da krmarjenju tega srčno dobrega topoglavca po nerodnih poteh spletke in prefrigane zlobe ne bo kos, če ga ne bo preislal v zagovedenega idiota, je ubral od skrajša zastavljene, težje poti bližnjico in napravil prostaško burko s starimi, obrabljenimi motivi o ljubčku, ki se skriva v omari itd.

V karikiranju javnih oblasti in ustanov (policeje in sodišča) že ob tistih časih prav gotovo tudi v Parizu nihče ni videl kritike, ki bi izpravevala vest ali pa metala svoje sidro globlje. Parizani so take reči že vse predobro poznali tedaj in tudi mnogo prej — in sicer njihove — dobre in slabe plati — da bi se bilo Courtelinu splačala resnoba in ostro želo. Snobom svojega časa je tedaj postavil na oder zastopnike oblasti, tepčke, ki so zaverovani v svojo moč ali pa čakajo pokojnine. Lahko delo — in tudi prijetno bi utegnili postati, če bi se Courtelinu posrečila vsaj burka, pa se mu ni. Neprestano opletala in nihče med »višjo nalogo« in med golo težnjo, da bi gledalca pripravil k smehu. Povrh tega je še

Mariborski umetniki razstavljajo

Maribor, 10. decembra. Pri mariborskih slikarskih umetnikih je preslo že v tradicijo, da nam prirede vsako leto pred božičem razstavo svojih najnovejših del. Tudi letos so ostali zvesti temu običaju. Danes je bila odprta njihova razstava, ki bo trajala do 22. t. m.

Razstava je letos »spet« nameščena v mali dvorani Uniona. Danes ob 10.30 se je zbralo številno občinstvo k otvoritvi. Poleg predstavnikov mesta in državnih ustanov so bili navzoči številni kulturni delavci in ljubitelji umetnosti; vse je letošna razstava po svojem aranžmanu ter po kvaliteti razstavljenih del prijetno presenetila. Otvoritveno besedo je imel predsednik kluba »Brazder«, v katerem so mariborski likovni umetniki včlanjeni, književnik Radivoj Rehar.

Letošnja razstava zasluži vsjo pozornost mariborske javnosti. Udeležujo se jo osem slikarjev: Fran Golob, Karel Jirak, Maks Kavčič, Ivan Kos, Tošo Primožič, Lojze Sušmelj, Zlatko Zeti, Klavdij Zornik. Od teh so nam znani že s prejšnjih razstav predvsem Jirak in Kos, pa še Kavčič in Golob. Med novimi pa je posebno zanimiv in močan mladi Lojze Sušmelj, ki vzbuja s svojimi olji upravičeno pozornost.

O razstavi sami bomo še obširneje poročali. Za sedaj opozarjamo mariborsko občinstvo, naj ne zamudi redke priložnosti in naj si razstavo ogleda. Prav tako pa priporočamo tistim, ki imajo razpoložljiv denar, da se zanimajo za nakup slik.

30 let slovenske gremijalne trgovske šole v Ljubljani

Ljubljana, 10. decembra.

Zgodovina vsega našega šolstva nam priča, koliko bojev smo morali Slovenci bojevati, da smo končno dobili v resnici svoje šole s slovenskim učnim jezikom. Vzgoja in izobrazba je bila v nemškem jeziku. Slovenski dijak, ki je pokazal slovensko narodno zavest, je bil zaničevan in je dostikrat bil deležen s strani nemških šolskih oblasti preganjanja.

Tega dejstva se spominjamo tudi ob tridesetletnici, kar je gremijalna trgovska šola v slovenskih rokah. Ko je bila leta 1854 ustanovljena v Ljubljani za zupanovanja J. N. Hradeckega prva trgovska šola, pa vse do leta 1909, ko je bil ves pouk v šoli poslovenjen, se je naš trgovski naraščaj vzgajal in izobraževal v nemščini, čeprav je bilo v Ljubljani že precej slovensko narodno zavednih trgovcev. Potrebno pa je bilo zato, da je gremij ljubljanskih trgovcev, ki je sprejel izpod nadzorstva trgovske in obrtne zbornice l. 1881 šolo v svoje roke, prenesel šolo iz Mahrove hiše v šolo na Ledini.

Danes je naš trgovski naraščaj deležen narodne vzgoje in strokovne izobrazbe v svojem materinem jeziku. Šola je velikega pomena za vzgojo naše trgovske mladine še posebno zato, ker od nje precej zahteva, tako da dobi trg. vajence, ki jo obiskuje, v njej res vso potrebno izobrazbo za svoj bodoči trgovski poklic. Šola obiskuje dvakrat tedensko ob popoldnevih skupno 250 učencev in učenk. Predmeti, ki se poučujejo, so naslednji: verouk, slovenščina z dopisjem, nemščina, »rbohrvaščina«, trgovstvo, menično pravo z državnoznanstvom, trg. računstvo, zemljepisje z blagoznanstvom, trg. knjigovodstvo, lepis in nauk o prodaji in reklamah. Združenje trgovcev v Ljubljani, ki šolo vzdržuje, je lahko ponosno na nivo šole.

Zavedajo se pomembnosti te tridesetletnice bodo učenci in učenke pod šolskim vodstvom priredili danes, v ponedeljek, ob 20 zvečer v dvorani Trgovskega doma v Gregorčičevi ulici, kjer ima šola danes svoje prostore, slavnostno akademijo.

neroden pri konstruiranju: spomnimo se samo »Stalnega gosta« s prisljivno fabulo in prav takim razpletom. Kljub nekaterim stavkom (zbadaanje med dr. Barbemoljem in sodnim slugo v začetku), ki so obetali, da bomo nemara priče dobitnega delca, vsa stvar izven v surovo narajeno burko, v kateri gre avtorju le za to, da bi se gledalci režali srečno postavljenim stavkom, smešnim epitetom in prostaškemu duhovičenju, v katerem mrgoli »prasev, svinjc« in podobnega cvetja.

O »Priljudnem komisarju« skoraj ni vredno izglubljati besed. Priznati moramo le, da je začetek resnično v redu, mnogo si obetamo od njega. Kar pa sledi — večji del te »komedije« — scene med norem in komisarjem, pa je tako iz trte izvito »igračkanje zaradi igračkanja« in »duhovičenje zaradi duhovičenja«, da se človeku nehoti vsili vprašanje, če ni morda »Priljudnega komisarja« napisal — Floche.

Škoda, da je uprava — ali odgovorni — k študiju teh prismodarij pritegnila najodličnejše dramske moči in jim dala truda, ki ni mogel roditi sadov! Vsak je vendar disciplinirano in vest-

Izseljenska akademija v frančiškanski dvorani

Ban dr. Natlačen: »S smotnim delom na domači zemlji moramo omejiti izseljevanje«

Izseljenski teden se je danes zaključil z lepo izseljensko akademijo v frančiškanski dvorani, ki jo je pod okriljem Rafaelove družbe priredila mladina ljubljanskih šol. Naglasiti pa je treba, da je ta akademija zaslužila od strani ljubljanskega občinstva mnogo večjega obiska, kakor pa ga je bila deležna. Razen prvih vrst, ki so jih zasedli razni odličniki in zastopniki, je bila v dvorani skoraj sama mladina, ki pa je po večini tudi nastopala na odr. Akademijo so počastili s svojim obiskom ban dr. Natlačen s soprogo, župan dr. Adlešič s soprogo, zastopnik divizionarja podpolkovnik Pavlič, univ. prof. dr. Korošec s soprogo, zastopnik lič, univ. prof. dr. Korošec in dr. Tomšič, načelnik socialnega oddelka na banovini Kosi, izseljenski komisar Fink, zastopnik prosvetnega oddelka banke uprave prof. Planina in drugi. Goste je sprejemal in pozdravljal predsednik Rafaelove družbe p. Zakrajšek.

Po državni himni, ki jo je odpel zbor viške meščanske šole, je spregovoril ban dr. Marko Natlačen. Iz njegovega govora, v katerem je osvetlil slovensko izseljensko vprašanje s posebne strani, prinašamo glavne misli:

Za majhen narod, kakor smo Slovenci, je številno naših izseljencev, ki jih je blizu 700.000, naravnost strašno. Pomisliti moramo namreč, da odhajajo v tujino samo mladi, zdravi in krepki ljudje, še polni življenja. Tako izgubljanje ogromno delovno silo, ki dviga gospodarstvo in ustvarja blagostanje tujini, tujim narodom, mesto da bi te sile bogatile naše gospodarstvo.

Ni čudno, ako so je prebivalstvo na bivšem Kranjskem pomnožilo v zadnjih 120 letih samo za dobrih 40 odstotkov, ko se je v istem času pomnožilo prebivalstvo Evrope za 140 odstotkov. In da odpade v razdobju od 1921 do 1936 od celotnega prirastka prebivalstva v naši državi na Slovenijo samo 4,1 odst., dasiravno tvori prebivalstvo

Strašen dvojni samomor z elektr. tokom na Jesenicah

Jesenice, 10. decembra.

Davi ob 6 sta šla prostovoljno v smrt na električni centrali v Javornškem Rovtu, ki je last KID, električni mojster Janko Znidar, oče dveh otrok iz Slovenskega Javornika, in njegova ljubljenska Tina Zupanova, žena gostilničarja in avtoprevoznika na Javorniku. Med njima je vladalo že dalj časa prijateljsko razmerje. V zadnjem času ju je to razmerje pripeljalo že tako daleč, da nista več našla drugega izhoda, ko iti prostovoljno v smrt.

V soboto sta se odpeljala po dogovoru v Kranjsko goro, kjer sta se zadržala v gostini do poznega večera. Nato sta se odpeljala s takšnim do Javornika, od tam pa sta nadaljevala pot peš na Javornški Rovt. V svojih domovih se nista nič oglašila, čeprav sta šla mimo. V zgodnjih jutranjih urah sta prišla do električne centrale KID, kjer je opravljal službo delavec KLD. Uslužbenec je mislil, da je prišel njegov predstojnik nadzorovat. Ker drugega ne sme pustiti v centralo, je ta brez zle slutnje pustil centralo odprto. Znidar je poslal uslužbenca v bližnji hotel z naročilom, naj prinese čaj. Ko je delavec storil kakšnih deset korakov od centrale, je opazil, da je neudarno ugasnila električna luč. Takoj je zašlutil, da se je morala zgoditi nesreča. Brž je šel pogledat in videl je Znidarja in Zupanovo, kako sta se držala skupaj, Znidar je bil z imel glavo prislonojeno k žici visoke napetosti. Zupanova je na pol klečala. Uslužbenec je hitro zaprl tok in začel pri Znidarju s poskusom, da bi ga z umetnim dihanjem pripravil k življenju. Toda brez uspeha. Znidar je bil že mrtev, dočim je bila Zupanova še živa in pri zavesti. Imela je obe roki do kosti obžgani, hudo je bila opečena tudi po ostalem telesu. Prepeljali so jo na dom, kjer je po petih urah v strašnih mukah izdihnila.

Na kraj sam so poklicali zdravnika, ki je ugotovil, da je moral biti Znidar pri priči mrtev. Prepeljali so ga takoj domov. Zupanova je bila še toliko pri zavesti, da so jo mogli uradno zaslisliti. Znidar je imel pri sebi poslovnico pismo, v katerem prosi ženo in otroke odpustanja ter pravi, da žal ni bilo drugega izhoda. Posebno pozdravlja otroke. V pismu je izražena želja, da bi bil z Zupanovo pokopan v skupnem grobu.

Celje, 10. decembra.

V gostilni pri »Turški macki« je bil danes ustanovni občni zbor CNP. Vodil ga je delegat Slov. nogometne zveze g. Martelanc iz Ljubljane. Odboren je bil pravilnik Podzveze; po dolgi in burni debati je bil izvoljen upravni odbor, v katerem so gg.: predsednik Stokelj (Celje), podpredsednik Svetek (Olimp), tajnik Presinger (Celje), blagajnik Veber (Olimp), podzvezni kapetan Stokelj (Jugoslavija), odbornika Skelac (Store) in Satehar (Atletiki). Upravni odbor je dobil pooblastilo, da sklepa o predlogu preračuna izdatkov. Navzoči so bili zastopniki Boruta, Celja, Atletikov, Jugoslavije, Hrastnika, Stor, Olimpa in Laško.

no opravil svoje, v največji meri pa vsekakor g. Ivan Cesar, ki je Courtelinovima posvaljkanima papirnatima izrezkoma »Boubourocheju« in »Komisarju« za njune svetle hiše vdahnil dušo in jima pomagal tudi čez tista mesta, kjer ju je bil Courteline prepustil luninemu vplivu! — Ne Courtelineve besede, Cesarjeva sijajna igra je snoči iz obeh ubožnih lutk napravila dve živi kreaturi!

V edini psihološko ostrejšje napisani in res dosledno izpeljani vidnejši osebi (Adela) je nastopila Gabrijelčičeva, ki je v zadnjem času pokazala resnično presenetljiv igralski napredek. — Ostali, zlasti Sever in Kralj ter Gregorin, so opravili svoje kakor so najboljšje vedeli in znali — lahko rečemo, uspešno, če pomislimo, kaj jim je bilo naprteno. Režiser Jože Sest je delo pripravil spretno, pa lepo, pametno, preprosto — kljub spoštovanju do Courtelina kakor ga je bil izpovedal v »Gledališkem listu«. Tudi scena inž. Franza je zadovoljila.

Gledališka uprava — ali tisti, ki so te reči spravili na repertoar — so napravili spet enkrat slovenski kulturi slabo uslugo, povrhu pa so še neprijetno pokvarili ugodni dojem o resnem delu na našem gledališču in o zavednem prizadevanju po napredku. Ta dojem se je občinstva že loteval po lelošnih lepih uspehih povsem upravičeno.

Slovenije 7,9 odst. vsega jugoslovanskega prebivalstva, je tudi v veliki meri pripisovati dejstvu, da je tudi v teh letih bilo število naših izseljencev zelo veliko. Naravnost usodno za naš narod pa je, da se desetletja in desetletja za naše izseljence nihče ni brigal. Ako bi imeli Slovenci v zadnjih 60 letih sposobne ljudi, ki bi se res smotno bri-

gali za naše izseljence tudi s stališča naše narodne celote, kakor se temu vprašanju posveča danes duša Rafaelove družbe, p. Zakrajšek, potem bi bilo drugače in bi imeli lahko po raznih državah in kontinentih strnjene slovenske kolonije, cvetoča mesta in bogate pokrajine, kjer bi prevladoval slovenski živelj, kjer bi se v plemeniti tekmi s staro domovino gradila slovenska kultura.

V razmerah, v katerih Slovenci živimo, je izseljevanje za nas do neke mere potrebno zlo. Zato moramo z vsemi silami stremeti, da to zlo, ako ga že popolnoma ne odpravimo, vsaj čim bolj omejimo. To pa bomo mogli storiti samo tako, da ustvarimo doma primerne življenjske pogoje, da bo prirastek našega naroda mogel dobiti na domači zemlji dovolj kruha. Ob pridnem in smotnem delu bi moglo na tej zemlji živeti še mnogo več ljudi in boljše kakor danes. Z izvedbo regulacij naših voda, bi bilo mogoče pridobiti mnogo nove plodne zemlje, osušiti bi bilo treba travnike, ki so zamočvirjeni, zboljšati obsežne travnike, ki so preraščeni z mahom, urediti vrtove, ki bi mogli precej prispevati k prehrani našega kmeta, bajtarja in delavca, in sadovnjake, kar bi v veliki meri zboljšalo življenjske pogoje našega podeželja. V kraje, kjer so kmetska posvetva po večini zelo majhna in so zato na razpolago delovne sile, bi bilo treba spraviti industrijo, ki bi tem silam dala kruha in zaslužka.

Od samouprave, ki o njih danes toliko govore, upamo, da nam bodo šele prinesle zmožnost za sprostitve vseh delovnih sil, ako bodo te samouprave deležne tudi primerne finančne samostojnosti.

Vzporedno z gospodarsko obnovo pa mora iti tudi prava narodna vzgoja naše mladine. Naša šola mora v srcih našega narodnega naraščaja vzgojiti trdno in močno narodno zavest. Naj bi današnja akademija in vsakoletno praznovanje izseljenskega tedna pripomoglo čim več k temu, da bi bila zavest narodne skupnosti vedno živa v vseh srcih, ki po njih polje slovenska kri.

Akademija je prav lepo uspela, zaslužila pa bi mnogo lepši obisk.

Današnji šport doma in na tujem

BSK – Gradjanski 1:1 (0:1)

Se ni odločeno, kdo bo dobil pokal, ki ga je po... il predsednik vlade

Belgrad, 10. decembra.

Kdor bo prebral samo naslov, bo morda mislil, da je bila danes tu odigrana enakovredna igra dveh naših najboljših nogometnih klubov in da je ostala zasluženja neodločena. Tako pravi izid tekme. Potek igre pa je bil čisto drugačen. Gradjanski, vodilni hrvaški klub, je bil enakovreden BSKu le prvih 15 minut, potem pa je popustil in igro prepustil BSK-u, ki je goste prisilil, da so v drugem polčasu prešli v obrambo, da je človek mislil, da moštvi igrata le na en gol. Samo petkrat je Gradjanski prišel preko 16 meterske črte pred BSK-ovimi vrati. BSK je goste tako razbil, da Gradjanskemu ni preostajalo drugega kot obramba z vsemi sredstvi. Kadar ni šlo tako, kakor bi pravila dopuščala, so se BSK-ovi napadi ustavili zaradi faulov. Skoraj vsake dve minute je bil sodnik g. Ivančič prisiljen prekiniti igro zaradi faulov. 80 odstotkov vseh nedovoljenih potez so povzročili gostje, ki so z današnjo igro izgubili precej simpatij pri tujakšnjem športnem občinstvu, ki jih je v začetku sprejelo s ploskanjem, poslovalo pa se je od njih z zgražanjem.

Igra se je začela ob 2 popoldne na lepem, s travo pokritem BSK-ovem igrišču ob navzočnosti 10.000 ljudi. Sodil jo je madžarski sodnik Ivančič. Obe moštvi sta nastopili v popolni postavi. V isti kot v Zagrebu. Začetni udarec je imel BSK. Po začetni nervoznosti Belgrajčanov je Gradjanski prešel v napad in v 6. minuti je že Antolković podal visoko z glavo v braniškem prostoru BSK žogo Lešniku, ki jo je hladnokrvno in mojstrsko poslal v mrežo. Gradjanski je izsilil nato dva kota. Zdelo se je, da bo BSK danes gotovo premagan. V 12. minuti je sledil lep napad Božoviča, ki se je kon-

čal z lepo Glaserjevo parado. V 15. minuti napad po Gliševiću, v katerega starta Belošević, nanj pa Manola. To je Beloševića tako razjezilo, da se je zaletel z vso silo proti Manoli, in če ne bi bilo na igrišču le nekaj razsodnih igralcev, bi brez dvoma prišlo do pretepa. Gradjanski je začel popuščati. V drugem polčasu so se začeli srditi napadi domačih. Igralci BSK so bili neprestano pred vrati gostov. BSK je lepo zaigral. Sledil je oster predor levega krila Božoviča in je žogo ubranila prečka. V 28. minuti Božovič poda Valjareviču, ki se prebije skozi vrste in že je kazalo, da je gol neizbežen. Vanj sta se zapodila oba branilca in ga vrgla na tla, a sodnik ni prisodil enajstmetrovke. V 33. minuti je žogo dobil Manola ter jo iz razdalje 18 metrov poslal skozi veliko gnečo mimo presenečenega Glaserja v gol. Igralci BSKa so začeli še huje pritiskati, moštvo Gradjanskega pa je iz strahu pred porazom začelo igro zavlačevati. V 40. minuti Glišević prisili Glaserja, da se zlekne po tleh in v zadnjem hipu še doseže žogo in jo odbije v kot. Se nekaj faulov in enenak boj se je končal s pozdravi domačin in z zgražanjem nad gosti.

Tako se je današnji boj končal neodločeno in ni dal odgovora na vprašanje, kdo bo dobil krasni pokal, darilo predsednika vlade Dragiša Cvetkovića. Ker sta ostali obe tekmi neodločeni, bosta verjetno odigrani drugi dve.

Jugoslavija – Ankara 3:2

HAŠK — RAPID (Bukar.) 2:0 (1:0)

in res jim je uspelo znižati rezultat na 6:4. Kljub temu pa so bili najmlajši častilci boga vojne mnogo boljši v vsakem pogledu. Bili so pošteno-valnejši, znajo lepše in točnejše podajati in so pokazali kar lepo znanje.

Obe popoldanski tekmi je sodil v popolno zadovoljstvo g. Zajc.

Po končani tekmi so si moštva razdelila plen. Slavlja in Moščani so odšli praznih rok. Mars in Mladika pa sta spravila v svoj arhiv uspehov dva lična pokala.

Prvenstvo akademikov v namiznem tenisu

Danes je bilo zanimivo tekmovalje naših akademikov v namiznem tenisu. Tekmovalje je priredil Akademski športni klub pod pokroviteljstvom g. bana dr. Natlačen in s tem pokazal, da je najbolj agilna športna organizacija naše univerze. Tekmovalje se je vršilo v telovadnici Učiteljskega na Resljevi cesti ob obilni udeležbi akademikov in drugega občinstva.

Tekmovalja so se udeležili tekmovalci, ki eo jih poslali klubi HAŠK iz Zagreba, iz Ljubljane pa JASO, Jugoslavije in ASK kot prireditelji.

Tekmovalje se je začelo ob 9 popoldne ob navzočnosti zastopnika bana g. Lenarta.

Najprej je bilo tekmovalje v singlu, ki se ga je udeležilo 24 tekmovalcev. Zmagal je Dolinar Žarko (HAŠK) nad Heksnerjem (HAŠK) z 21:15, 21:16, 21:19.

Od Slovencev so bili najboljši Krečič Dušan (ASK), Djinovski (JASO), Strojnik (ASK), Scagnetti (JASO).

V singlu dam je zmagala Pustoslavšek Tjaša (Jugoslavija), slede ji: Virant (Jugoslavija) in Barle Lilijana (ASK).

Zanimivo je bilo prvenstvo moštev:

Nastopilo je šest moštev: Ljubljana I. (reprezentanca univerze: Djinovski, Lazar, Krečič), Zagreb I. (reprezentanca univerze: Dolinar Žarko, Heksner, Širola), moštvo ASK, JASO, Jugoslavija in Zagreb II.

Zmagalo je moštvo Zagreb I.

V mit-duble je prvi sledeči par: 1. Medved—Pustoslavšek (Jugosl.), 2. Krečič—Barle (ASK), 3. Lavrenčič—Virant (Jugosl.).

1. Dolinar B.—Merkauer (HAŠK).
2. Krečič—Strojnik (ASK).
3. Dolinar Z.—Heksner (HAŠK).
4. Djinovski—Scagnetti (JASO).